

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hromadné žaloby v současném českém právu

Nedávno značně medializovaný a počtem účastníků mimořádně rozsáhlý spor o bankovní poplatky znovu otevřel otázku, zda a jakým způsobem lze v českém právu uplatnit institut hromadné žaloby. Navzdory tvrzení některých novinářů totiž žádná hromadná žaloba v českém právu neexistuje. Přesto však tento pojem žije vlastním životem, o čemž je možno se přesvědčit z jeho využívání v marketingových kampaních některých advokátů.

Co je hromadná žaloba a jak je upravena v českém právu?

Hromadná žaloba v pravém slova smyslu umožňuje neurčité skupině osob s nárokem vyplývajícím z obdobné právní situace vést jedno soudní řízení proti totožnému žalovanému. Je dostatečně známa z amerického právního prostředí, v nedávné době byla vznesena např. proti British Petroleum plc. po nehodě ropné plošiny v Mexickém zálivu spojené s únikem ropy do okolního prostředí. V jediném řízení jsou projednávány obdobné nároky, přičemž výsledek sporu je závazný pro všechny účastníky. Řízení začíná podáním jediné žaloby za všechny žalobce. Ti často mají jednoho právního zástupce, který činí úkony (nejčastěji uzavírá mimosoudní dohody o narovnání, ale i podává odvolání) se závazností pro všechny žalobce.

V českém právu hromadná žaloba upravena není. I nedávný spor o bankovní poplatky byl veden v rovině individuálních žalob, přičemž rozsudek byl vždy závazný pro jednoho konkrétního žalobce. Přesto je však možné v občanském soudním řádu nalézt alespoň vzdálenou obdobu hromadné žaloby a to v § 159a odst. 2, podle kterého pravomocné rozsudky, kterými bylo rozhodnuto ve věcech podle § 83 odst. 2 o.s.ř., jsou závazné nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu. Věci podle § 83 odst. 2 o.s.ř. jsou tyto: *a) o zdržení se protiprávního jednání nebo o odstranění závadného stavu ve věcech ochrany práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, b) o zdržení se protiprávního jednání ve věcech ochrany práv spotřebitelů, c) ve věcech náhrady škody nebo dorovnání výše protiplnění podle zákona o nabídkách převzetí anebo ve věcech přezkoumání protiplnění při výkupu účastnických cenných papírů, d) další věci stanovené zvláštními právními předpisy.* Není přitom bezpodmínečně nutná úplná totožnost předmětu řízení. Zahájení řízení v těchto věcech navíc brání tomu, aby proti témuž žalovanému probíhalo u soudu další řízení o žalobách jiných žalobců požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky.

Rovněž lze nalézt institut podobný hromadné žalobě v zákoně o obchodních korporacích, konkrétně v jeho § 390 odst. 3, který upravuje výši přiměřeného protiplnění při tzv. squeeze-outu, tedy nuceným přechodem účastnických cenných papírů. Zákon stanoví, že soudní rozhodnutí, kterým bylo přiznáno právo na jinou výši protiplnění, je pro hlavního akcionáře závazné co do základu přiznaného práva i vůči ostatním vlastníkům účastnických cenných papírů. Chybí však jasná úprava postupu pro případ, kdy bude podáno více žalob na určení výše tohoto protiplnění. Soudní řízení tedy nejspíše budou pokračovat do vnesení rozsudku v jednom z nich, soud však pravděpodobně spíše spojí tato řízení do jednoho podle § 112 o.s.ř. Postup podle § 390 odst. 3 zákona o obchodních korporacích navíc přináší další procesní zajímavost, kterou je obrácení důkazního břemene podle jeho § 4. Jedná se tedy o procesní úpravu v hmotněprávním předpisu.

Závěr

Současná právní úprava má několik slabých míst. Ustanovení § 83 odst. 2 o.s.ř. totiž brání tomu, aby po zahájení řízení proti témuž žalovanému probíhalo u soudu další řízení o žalobách jiných žalobců požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky. Jelikož ve spojení s § 159a odst. 2 o.s.ř. je výrok pravomocného rozsudku závazný nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu, stačí nalézt jednoho spráteného žalobce a nároky všech ostatních žalobců tak prakticky anulovat. Je to však dostatečným důvodem pro zavádění opravdových hromadných žalob do českého právního řádu?

Mgr. Milan Zeman

Další články:

- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)